

UPPSALA
UNIVERSITET

Fordringsrätt 2

Föreläsning 1 november 2023

Torbjörn Ingvarsson
professor i civilrätt

1

UPPSALA
UNIVERSITET

Föreläsningens uppläggning

- Fordringars upphörande
- Solidariskt och delat ansvar
- Preskription
- Panträtt
- Kvittning
- Borgensåtaganden
- Fordringsrättens symmetri – ett litet experiment

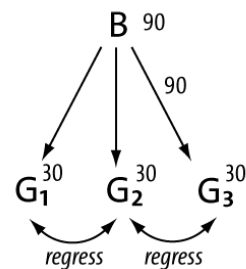
2

Fordringars upphörande

- Avtalsenlig prestation
- Fullständig eller delvis eftergift
- Ogiltighet
- Konfusion
- Gälldenärens död eller upplösning genom likvidation
- Preskription (oegentligt upphörande)
- Kvittning

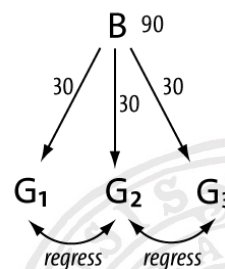
3

Solidariskt ansvar

Borgenären kan kräva hela beloppet från *var och en* av gälldenärerna om ingen begränsning avtalats

Delat ansvar

Var gälldenär svarar i förhållande till borgenären bara för *sín andel*

4

Fördelning av solidariskt ansvar enligt 2 § 2 st. SkbrL

Där någon av dem betalt gälden, äge han att av varje medgäldenär utkräva dennes *andel*. Har någon medgäldenär kommit på uppenbart obestånd eller är hans vistelseort okänd, gälde envar av de övriga *så stor del av bristen som på honom belöper*.

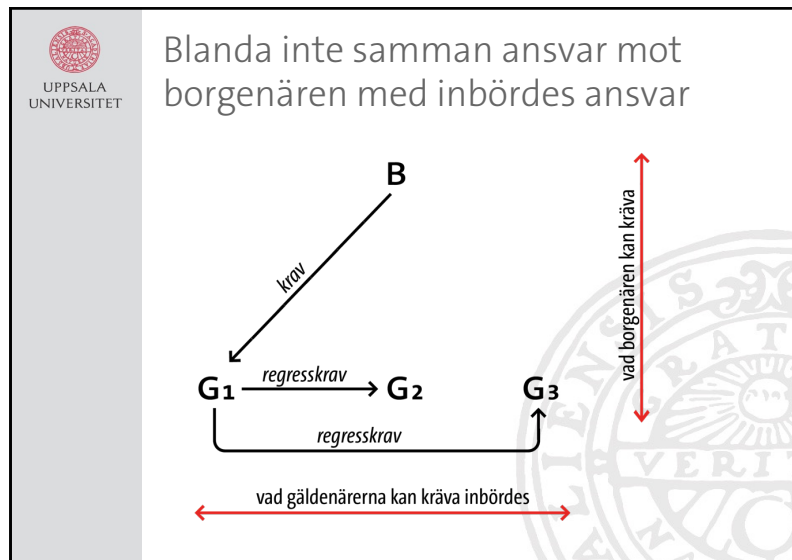
5

Fördelning av solidariskt ansvar enligt 6 kap. 4 § SkadestL

Skall två eller flera ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet, i den mån ej annat följer av att begränsning gäller i den skadeståndsskyldighet som åvilar någon av dem.

6

7

UPPSALA
UNIVERSITET

Fördelning av solidariskt ansvar enligt 2 § 2 st. SkbrL – exempel

A, B och C är alla solidariskt ansvariga för en skuld. Skulden uppgår till 180 000 kronor. C har begränsat sitt ansvar i förhållande till borgenären till 40 000 kronor. Hur skall beloppet slutligt fördelas mellan gäldenärerna?

8

Fördelning i förhållande till borgenären

- A och B kan krävas på hela beloppet 180 000, dock bara så att borgenären får fullt betalt
- C har begränsat sitt ansvar till 40 000 och borgenären kan aldrig kräva mer. A och B får betala resterande 140 000 om C krävs upp till taket.
- Slutlig fördelning handlar om relationen mellan gäldenärerna när väl skulden är fullt betald

9

»Hinkmodellen«

- Alla betalar upp till 40 000
 $40\,000 + 40\,000 + 40\,000 = 120\,000$
- Återstoden fördelas mellan de övriga
 $180\,000 - 120\,000 = 60\,000$
 $60\,000/2 = 30\,000$
- A och B skall betala
 $40\,000 + 30\,000 = 70\,000$ kronor vardera
- C skall betala
 40 000 kronor

10

Fördelning mellan *gäldenärerna* efter huvudtalet

- Beräkna huvudtalet
 $180\,000 + 180\,000 + 40\,000 = 400\,000$
- Ange respektive gäldenärs andel
 $A \text{ \& B } 180/400 = 9/20$
 $C 40/400 = 2/20$
- A och B skall betala
 $(9/20) \times 180\,000 = 81\,000$ vardera
- C skall betala
 $(2/20) \times 180\,000 = 18\,000$ kronor

11

6 kap. 4 § FAL Dubbelförsäkring

Om samma intresse har försäkrats mot samma risk hos flera försäkringsbolag, är varje försäkringsbolag ansvarigt *mot den försäkrade* som om det bolaget ensamt hade meddelat försäkring.

Den försäkrade har dock inte rätt till högre ersättning sammanlagt från bolagen än som svarar mot skadan. Överstiger summan av ansvarsbeloppen skadan, *fördelas ansvarigheten mellan försäkringsbolagen efter förhållandet mellan ansvarsbeloppen.*

12

Preskription 1

- 1 § alla fordringar, inte sakrätter eller äganderätt
- 12 § dispositiv inom vissa gränser
- 2 § fordringens uppkomst
 - 10 år som huvudregel
 - 3 år för konsumentfordringar
- 5 § preskriptionsavbrott
 - gäldenären erkänner skulden
 - borgenären kräver gäldenären skriftligen
 - borgenären väcker talan eller kräver in skulden

13

Preskription 2

Olika teorier om tidpunkten för fordringens uppkomst

- *Första rättsfaktumets princip*

Har nackdelen att fordringen kan komma att preskriberas innan borgenären blir medveten om att det finns en fordran

- *Medvetandetidpunkten*

Har nackdelen att fordringen kan anses uppkommen efter flera årtionden, vilket förtar effekten av att alls ha preskription i rättssystemet

14

Preskription 3

- 8 § preskriptionens innebörd är att borgenären förlorar rätten att *kräva ut* fordringen. Rätten till ränta och att kräva borgensman bortfaller också.
- 11 § pant står kvar
- Den kvarstående rätten kallas *naturlig fordran*
- NJA 1996 s. 560 belyser svårigheterna att välja mellan 8 § och 11 § PreskrL

15

Preskription 4

Specialpreskription (*exempel*)

Försäkringsavtalslagen 7 kap. 4 § & 8 kap. 20 §
(10 år, men krav på att väcka talan!)

18 kap. 9 § HB (sysslomän) (1 år från det att slutredovisningen av uppdraget lämnades)

12 kap. 61 § JB Hyresvärd eller hyresgäst, som vill framställa fordringsanspråk på grund av hyresförhållandet, måste väcka talan inom två år från det att hyresgästen lämnade lägenheten.

16

UPPSALA
UNIVERSITET

Pant

Huvuddrag

- 10 kap. 1-7 §§ HB
- huvudfordran
- accessoritet
- vårdplikt
- förbud mot förfallspant (*lex commissoria*) 37 § AvtL
- preskription av huvudfordran 11 § Preskr

17

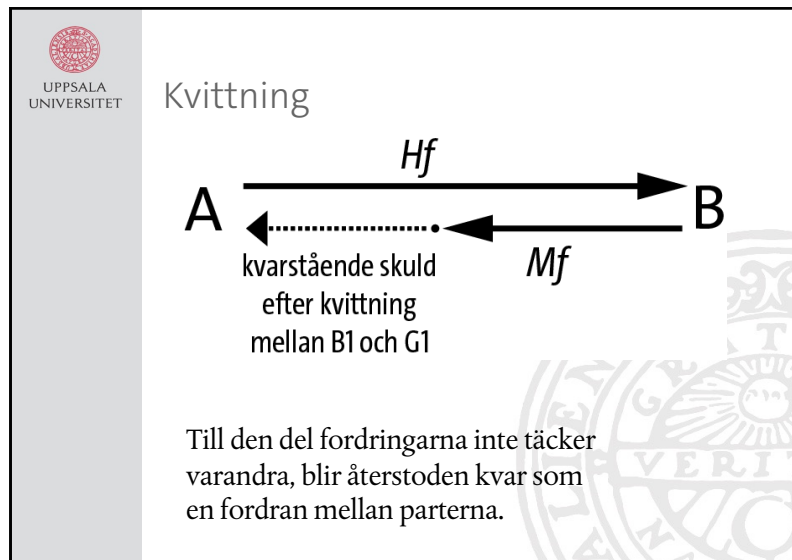
UPPSALA
UNIVERSITET

Kvittning

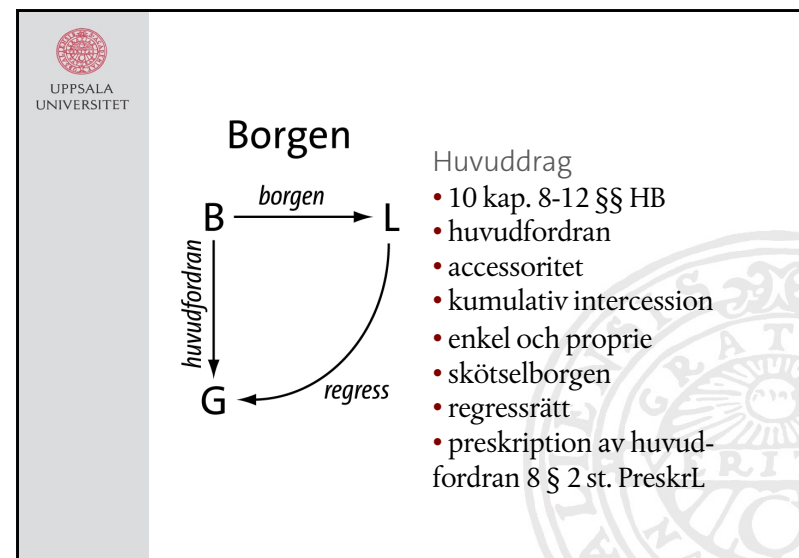
Huvuddrag

- frivillig
- tvångskvittning
- gällande
- komputabel
- förfallen
- ömsesidiga
- konnexitet

18

19

20

Praxis om borgen

- NJA 1990 s. 245 (*gälda gitter*) tidpunkt för inträdande av ansvar vid enkel borgen
- NJA 1992 s. 351 (*renhornsexportörerna*) sambandet mellan borgenärens rätt och borgensmannens regressrätt
- NJA 1993 s. 163 (*barnklädesbutiken*) bristande kreditprövning av gäldenären påverkar inte borgensmannens åtagande
- NJA 1999 s. 408 (*skötselborgen*) jämkning på grund av att borgensmännen inte kreditprovats
- NJA 2000 s. 667 och NJA 2017 s. 482 slår fast viktiga principer om likhet mellan tredjemanspant och borgen

21

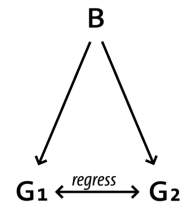

Fordringsrättens symmetri

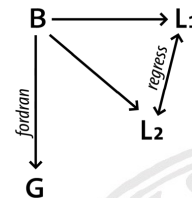
- Fordringsrättens element kan ses som byggstenar.
- Placeras de rätt blir bygget stadigt,
- ... men bara några få sneda byggstenar får stora verkningar när man byggt vidare ett slag.
- Låt oss se hur man kan bygga i fordringsrättens legolåda!

22

Symmetri och konsekvens 1

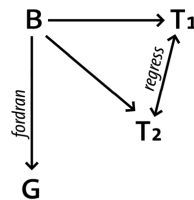
2 § 2 st. SkbrL
Om det finns en
presumptionsregel om
solidariskt ansvar, så bör
det finnas en regel om
inbördes regress

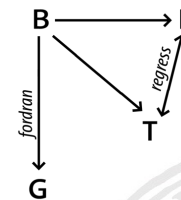
10 kap. 11 § HB
Solidariskt ansvar
mellan borgensmän
som presumption.
Enligt NJA 1989 s. 269
har borgensmännen
inbördes regress

23

Symmetri och konsekvens 2

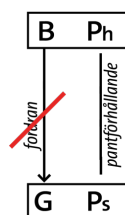
Om borgensmän har
inbördes regress, borde
tredjemanspantsättare
ha det också.
Se NJA 2000 s. 667

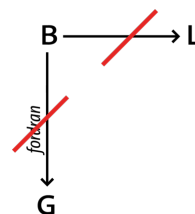
Eftersom borgensmän har inbördes
regressrätt och tredjemanspant-
sättare har inbördes regressrätt,
borde detsamma gälla när man
blandar tredjemanspanter och
borgensåtaganden.
Se NJA 2017 s. 482

24

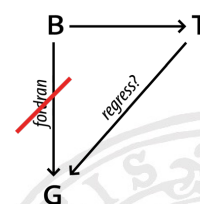
Återvändsgränder 1

Panten kvarstår
efter preskription
av huvudfordringen
enligt 11 § Preskrl

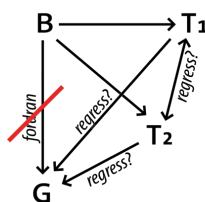
Borgensåtagandet
bortfaller efter
preskription av
huvudfordringen
enligt 8 § 2 st. Preskrl

Tredjemanspant står
kvar efter preskription
av huvudfordringen
enligt NJA 1996 s. 560.
Eventuellt regress?

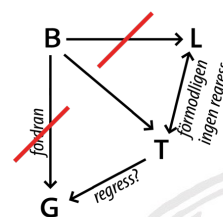
25

Återvändsgränder 2

Skall det verkligen spela roll om borgenären vänder sig mot den ena tredjemanspansättaren först, eller har tredjemanspansättarna inbördes regressrätt fastän huvudfordringen är preskriberad?

Borgensåtagandet faller bort, men skall då verkligen regeln i NJA 1996 s. 560 gälla, om tredjemanspansättaren förutsatt att det också finns ett borgensåtagande som säkrar huvudfordringen?

26

Fordringsrätten som en låda med byggelement

Enkla byggstenar kan sammanfogas till något större, men form och placering av en enda bit kan påverka hela bygget.

27

Fordringsrätt 2

Föreläsning 1 november 2023

Torbjörn Ingvarsson
professor i civilrätt

28